

TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH QUA BẢN YÊU SÁCH GỬI ĐẾN HỘI NGHỊ VERSAILLES VÀ VIỆT NAM YÊU CẦU CA

(Bài viết nhân kỷ niệm 100 năm Bản yêu sách của Nguyễn Ái Quốc)

Phạm Hồng Phi*

TÓM TẮT

Title: Ho Chi Minh Thought through the claims submitted to the Versailles conference and the Vietnamese requested poet

Từ khóa: Hồ Chí Minh

Keywords: Ho Chi Minh, Versailles conference, Vietnamese requested poet

Thông tin chung:

Ngày nhận bài: 03/3/2019;

Ngày nhận kết quả bình duyệt: 10/4/2019;

Ngày chấp nhận đăng bài: 12/4/2019.

Tác giả:

* Trường Đại học Yersin Đà Lạt

Nguyễn Ái Quốc – Hồ Chí Minh, vị lãnh tụ thiên tài, anh hùng giải phóng dân tộc Việt Nam, danh nhân văn hóa Thế giới. Sự nghiệp, tư tưởng, đạo đức và phong cách của Người mãi mãi là tấm gương sáng cho các thế hệ chúng ta học tập, noi theo. Nhân kỷ niệm 100 năm Bản yêu sách 8 điểm gửi đến Hội nghị Versailles (18/6/1919 – 18/6/2019) và bài thơ Việt Nam yêu cầu ca, tác giả muốn tìm hiểu tư tưởng của Người qua tác phẩm này.

ABSTRACT

Nguyen Ai Quoc – Ho Chi Minh is a genius leader, hero of Vietnamese national liberation, the world cultural celebrity. His career, ideology, morals and style are forever examples for generations to learn, to follow. On the 100th anniversary of “the 8-point claim” sent to the Versailles conference (18/6/1919 – 18/6/2019) and the poem: “The Vietnamese requested poet”, the author sought to understand the thought of The Person through this work.

1. Giới thiệu chung

Bản yêu sách 8 điểm gửi đến Hội nghị Versailles (18/6/1919) là tiếng nói lịch sử đầu tiên của dân tộc Việt Nam đối với các nước đế quốc trên thế giới trong đó có thực dân Pháp về một dân tộc nhỏ bé dù đang chịu nhiều áp bức bóc lột của đế quốc thực dân nhưng phải được tôn trọng và tự do về mọi mặt. Dù rằng những lời lẽ rất ôn hòa, với những đòi hỏi rất chính đáng, đòi quyền tự do dân tộc, bình đẳng cho nhân dân An Nam đã bị bọn thực dân đế quốc tham dự hội nghị không đề cập đến. Mặc dù vậy, tiếng vang của Bản yêu sách và tên tuổi của Nguyễn Ái Quốc có tầm ảnh hưởng sâu rộng trên phạm vi thế giới, trong lòng nước Pháp và khơi dậy tinh thần yêu nước của dân tộc Việt Nam lúc bấy giờ.

2. Hoàn cảnh ra đời của Bản yêu sách và Việt Nam yêu cầu ca:

Trên hành trình ra nước ngoài tìm đường cứu nước, cuối tháng 7 năm 1917, Nguyễn Tất Thành đặt chân, trở lại nước Pháp lần thứ ba (lần thứ nhất năm 1911, lần thứ hai năm 1913, sau đó tiếp tục sang Anh hoạt động). Tại đây, Nguyễn Tất Thành gặp được những nhân sĩ tri thức yêu nước đang hoạt động ở Pháp lúc bấy giờ là cụ Phan Châu Trinh và Phan Văn Trường cùng những người Việt Nam yêu nước khác đang hoạt động tại Paris. Sau một thời gian hoạt động, cuối năm 1917, Người tập hợp và đoàn kết họ lại trong một tổ chức gọi là Nhóm người Việt Nam yêu nước.

Chiến tranh thế giới thứ nhất kết thúc (1914 - 1918). Ngày 18/6/1919, các nước thắng trận gồm Anh, Pháp, Italia, Mỹ (riêng Nga không được mời tham dự) và các nước bại trận gồm Đức, Áo, Hungary, Thổ Nhĩ Kỳ đã họp Hội nghị tại Versailles, Pháp để ký kết các hòa ước chính thức, giải quyết hệ quả chiến tranh và phân chia lại tài nguyên, thị trường và thuộc địa trên thế giới. Tổng thống Mỹ lúc bấy giờ là W.Wilson mang đến Hội nghị chương trình 14 điểm nhằm tái thiết nền hòa bình thế giới sau chiến tranh để làm cơ sở thảo luận và đưa ra hòa ước Versailles. Tham dự hội nghị, ngoài các nước thắng trận và bại trận còn có các phái đoàn ngoại giao của hơn 32 nước, trong đó có sự tham gia của Hội những người yêu nước Trung Quốc, Ai cập, Aixolen, Ấn Độ, Triều Tiên với mong muốn đưa yêu sách đến Hội nghị mong được xem xét giải quyết quyền lợi cho dân tộc mình.

Trong chương trình 14 điểm của Tổng thống Mỹ W.Wilson có điểm thứ 5 được Nguyễn Tất Thành chú ý, đó là: “Điều chỉnh một cách tự do, công bằng quyền yêu sách của các thuộc địa, đặt mối quan tâm tới quyền lợi của những người dân bị tác động ngang hàng với lợi ích của các chính phủ liên quan tới yêu sách” Thay mặt Hội nghị những người Việt Nam yêu nước đang sống tại Pháp lúc bấy giờ, Nguyễn Tất Thành gửi đến các đại biểu tham dự hội nghị Bản yêu sách 8 điểm của nhân dân An Nam để được xem xét giải quyết quyền lợi của quốc gia dân tộc. Sau đó, chính bản yêu sách này đã được Nguyễn Ái Quốc dịch ra tiếng Việt theo thể thơ lục bát chuyển về phổ biến rộng rãi với đồng bào trong nước dưới nhan đề: “Việt Nam yêu cầu ca”.

3. Nội dung cơ bản tư tưởng Hồ Chí Minh qua Bản yêu sách và Việt Nam yêu cầu ca

Giữa tháng 6 năm 1919 nghe tin các nước Đồng minh thắng trận mở Hội nghị Versailles, Nguyễn Tất Thành bàn với nhà yêu nước Phan Châu Trinh và luật sư, tiến

sỹ Phan Văn Trường viết bản “Yêu sách của nhân dân An Nam” gửi đến Hội nghị. Ban đầu bản yêu sách do Nguyễn Tất Thành phác thảo gồm 7 điều yêu sách, sau đó suy nghĩ lại, Nguyễn Tất Thành thấy ở Đông Dương bọn quan lại chỉ dựa vào các sắc lệnh của tên toàn quyền để cai trị dân ta mà không hề có luật. Vì vậy, Nguyễn Tất Thành đã trao đổi và đề nghị đưa thêm một yêu sách nữa. “Thay thế chế độ sắc lệnh bằng chế độ luật pháp” (Trương Minh Tuấn và cs., 2007, tr.10), được luật sư Phan Văn Trường và cụ Phan Châu Trinh tán đồng. Cuối cùng Bản yêu sách của nhân dân An Nam gửi đến Hội nghị Versailles gồm 8 điểm:

1. Tổng ân xá cho tất cả những người bản xứ bị án tù chính trị.
2. Cải cách nền pháp lý ở Đông Dương bằng cách cho người bản xứ cũng được quyền hưởng những đảm bảo về mặt pháp luật như người Châu Âu; xóa bỏ hoàn toàn các tòa án đặc biệt dùng làm công cụ để khủng bố và áp bức bộ phận trung thực nhất trong An Nam;
3. Tự do báo chí và tự do ngôn luận;
4. Tự do lập hội và hội họp;
5. Tự do cư trú ở nước ngoài và tự do xuất dương;
6. Tự do học tập, thành lập các trường kỹ thuật và chuyên nghiệp ở tất cả các tỉnh cho người bản xứ;
7. Thay thế chế độ ra sắc lệnh bằng chế độ ra các đạo luật;
8. Đoàn đại biểu thường trực người bản xứ, do người bản xứ bầu ra tại Nghị viện Pháp để giúp cho Nghị viện biết được những nguyện vọng của người bản xứ;” ký tên: Nguyễn Ái Quốc (Hồ Chí Minh, (2011), tr.416).

Nguyễn Ái Quốc còn tự tay viết yêu sách bằng hai thứ tiếng: Một bản bằng chữ quốc ngữ theo thể văn vần nhan đề Việt Nam yêu cầu ca và một bản chữ Hán nhan đề: An Nam nhân dân thỉnh nguyện thư.

Qua Bản yêu sách của nhân dân An Nam và Việt Nam yêu cầu ca chúng ta thấy toát lên những nội dung cơ bản trong tư tưởng của Nguyễn Ái Quốc – Hồ Chí Minh đó là:

- Lòng yêu nước nồng nàn của người thanh niên Nguyễn Tất Thành khi mới 21 tuổi đã quyết chí ra nước ngoài, đến tận sào huyệt của chủ nghĩa đế quốc thực dân để hiểu rõ ngọn nguồn của “ Tự do, bình đẳng, bác ái”, để tìm con đường cứu dân, cứu nước. 29 tuổi đã hiên ngang đứng giữa Hội nghị của những tên đầu sỏ đế quốc, trong lòng thủ đô nước Pháp thực dân đang cai trị đồng bào mình để vạch trần sự bịp bợm của “chủ nghĩa Uyn Xơn”, đồng thời tố cáo, lên án những chính sách cai trị hà khắc cùng các thủ đoạn đàn áp, cướp bóc dã man của Thực dân Pháp và bọn tay sai ở Đông Dương. Tiếp sau Bản yêu sách của nhân dân An Nam là các bài viết: Tâm địa thực dân; Vấn đề dân bản xứ; Đông Dương và Triều Tiên;... đều chứa đựng những nội dung tố cáo mạnh mẽ tội ác của bọn Thực dân. Qua đó để nhân dân tiến bộ trên thế giới trong đó có nhân dân Pháp thấu hiểu, ủng hộ cuộc đấu tranh của nhân dân các dân tộc thuộc địa, của Việt Nam.

- Mục đích con đường cách mạng của Nguyễn Ái Quốc – Hồ Chí Minh là đấu tranh giành độc lập cho dân tộc, tự do, bình đẳng, hạnh phúc cho đồng bào. Ý chí và quyết tâm đó đã được hình thành ngay từ buổi ban đầu ra đi tìm đường cứu nước. Nghệ thuật và phương pháp đấu tranh của Người rất khôn khéo, thông minh và tài tình. Tận dụng ngay chính thành quả của các cuộc cách mạng tư sản Pháp, Mỹ, lợi dụng những điều trong 14 điểm của “Chủ nghĩa Uyn Xơn” đã nêu ra để đưa ra yêu sách đòi quyền tự do, bình đẳng cho dân tộc mình với những lời lẽ rất ôn hòa, có lý có tình:

“...Mấy phen công bố rõ ràng
 Dân nào rồi cũng được trang bình quyền...
 Tám điều cạn tỏ xa gần
 Chính nhờ vạn quốc công dân xét tình
 Riêng nhờ dân Pháp công bình
 Dem lòng đoái lại của mình trong tay
 Pháp dân nức tiếng xưa nay
 Đồng bào, bác ái sách tày không ai
 Nỡ nào ngoảnh mặt, ngo tai
 Để cho mấy ức triệu người bơ vơ...”

Tây vui chắc đã mươi phần
 Lẽ nào Nam lại chịu thân tôi đòi.”

(Việt Nam yêu cầu ca)

- Tư tưởng xây dựng một nhà nước pháp quyền ở Việt Nam và một thể chế tôn trọng những quyền tự do, dân chủ tối thiểu cho người dân được hình thành từ rất sớm. Một trong những nội dung quan trọng của Bản yêu sách và Việt Nam yêu cầu ca là đấu tranh đòi bọn thực dân phải thay đổi chế độ cai trị theo sắc lệnh của tên toàn quyền bằng hiến pháp và pháp luật để thực hiện mọi người đều bình đẳng trước pháp luật, không kể đó là người Tây hay người ta.

“... Hai xin phép luật sửa sang
 Người Tây người Việt hai phương cùng đồng
 Những tòa đặc biệt bắt công
 Giám xin bỏ dứt rộng dung dân lành...
 Bảy xin Hiến pháp ban hành
 Trăm điều phải có thần linh pháp quyền.”

(Việt Nam yêu cầu ca)

Ngay sau khi Việt Nam giành được quyền độc lập (2/9/1945), tại phiên họp đầu tiên của chính phủ, Hồ Chí Minh nêu ra 6 nhiệm vụ cấp bách cần làm ngay, trong đó vấn đề thứ ba là: “Trước chúng ta đã bị chế độ quân chủ chuyên chế cai trị, rồi đến chế độ thực dân không kém phần chuyên chế, nên nước ta không có hiến pháp. Nhân dân ta không được hưởng quyền tự do dân chủ. Chúng ta phải có một hiến pháp dân chủ. Tôi đề nghị chính phủ tổ chức càng sớm càng hay cuộc tổng tuyển cử với chế độ phổ thông đầu phiếu...” (Hồ Chí Minh, 2002, tr.8).

- Qua việc đấu tranh trực diện với kẻ thù, tuy rằng những yêu sách với lời lẽ rất ôn hòa song những yêu cầu của Nguyễn Ái Quốc cũng như của các đại biểu các dân tộc bị áp bức khác không có kết quả, ngay cả đối với Trung Quốc, để “giả ơn” vì sự hợp tác trong chiến tranh, những cường quốc Âu Tây đã chia sẻ Trung Quốc và dâng Thanh Đảo cho Nhật Bản. Được những sự thật đó rèn luyện, ông Nguyễn hiểu rằng những lời tuyên bố tự do của các nhà chính trị tư bản trong lúc chiến tranh thật ra chỉ là những lời đường

mật để lừa bịp các dân tộc. Nguyễn Ái Quốc đã rút ra kết luận quan trọng rằng không thể trông cậy vào các nước khác “muốn được giải phóng các dân tộc chỉ có thể trông cậy vào mình, trông cậy vào lực lượng của bản thân mình” (Trần Dân Tiên, (1975), tr.33).

Để thực hiện được điều đó, một mặt Nguyễn Ái Quốc thông qua báo chí, trực tiếp tổ chức ra tờ báo Người Cùng Khổ, viết bài tuyên truyền, giác ngộ quần chúng. Mặt khác, Người ráo riết chuẩn bị xây dựng lực lượng, lựa chọn những thanh niên yêu nước, mở lớp đào tạo cán bộ làm nòng cốt cho cách mạng Việt Nam. Trong Việt Nam yêu cầu ca, Nguyễn Ái Quốc đã động viên đồng bào noi gương nhân dân AiLen, Ấn Độ, Triều Tiên đấu tranh giành độc lập:

“Hãy mở mắt mà soi cho rõ
 Nào Ai Lan, Ấn Độ, Cao Ly
 Xưa, hèn phải bước suy vi
 Nay, gần độc lập cũng vì dân khôn
 Hai mươi triệu quốc hồn Nam Việt
 Thế cuộc này phải biết mà lo
 Đồng bào, bình đẳng tự do
 Xét mình rồi lại đem so mấy người.”

4. Giá trị Bản yêu sách và Việt Nam yêu cầu ca của Nguyễn Ái Quốc đối với cách mạng Việt Nam và thế giới

- Cuối thế kỷ XIX, đầu thế kỷ XX Chủ nghĩa đế quốc, thực dân trong lòng nó đã nảy sinh những mâu thuẫn gay gắt, xuất hiện những khâu yếu, mắt xích yếu. Cách mạng Tháng Mười Nga nổ ra và giành thắng lợi có tầm ảnh hưởng lớn đến phong trào đấu tranh của giai cấp vô sản và giải phóng dân tộc. Sự kiện Nguyễn Ái Quốc – một thanh niên mảnh dẻ, trẻ tuổi thay mặt những người Việt Nam yêu nước gửi đến Hội nghị Versailles Bản yêu sách của nhân dân An Nam cùng các đoàn đại biểu của các dân tộc thuộc địa khác đã tạo ra tiếng vang lớn không chỉ trong giới chính trị mà còn ảnh hưởng lớn đến mọi tầng lớp nhân dân lao động ở Pháp lúc bấy giờ và nhân dân các dân tộc thuộc địa. Nó đánh dấu một giai

đoạn mới trong phong trào giải phóng dân tộc, thúc đẩy các dân tộc “nhược tiểu” đứng lên đấu tranh đòi độc lập dân tộc và tự do, bình đẳng cho nhân dân.

Mặt khác, thái độ ứng xử “phớt lờ” của những tên đầu sỏ thực dân đế quốc, đối với Bản yêu sách nói riêng và những quyền yêu sách của nhân dân các thuộc địa nói chung đã giúp họ thấu hiểu tâm địa thực dân, từ đó lựa chọn con đường và phương pháp đấu tranh phù hợp cho dân tộc mình.

- Bản yêu sách 8 điểm của Nguyễn Ái Quốc không chỉ có tác động lớn đến dư luận Pháp mà còn ảnh hưởng mạnh mẽ đến nhân dân Việt Nam đang chịu ách đô hộ của thực dân Pháp; một người Việt khi đó đang sống ở Paris với nghề thủy thủ là Bùi Lâm đã kể lại: “Người Pháp coi cuộc đấu tranh đó là một “quả bom” làm chấn động dư luận nước Pháp. Còn người Việt Nam cho rằng đó là tiếng sấm mùa xuân. Tiếng sấm ấy đã xua tan màn sương mù bao bọc chúng tôi. Người mình ra ngoài kiếm ăn, nói chung yêu nước, mong nước độc lập. Bây giờ ngay tại thủ đô nước Pháp, trên diễn đàn quốc tế, có một người Việt Nam ngang nhiên đứng ra đòi quyền lợi chính đáng cho dân tộc mình, dư luận quốc tế xôn xao bàn tán, ai mà không kính, không phục. Độ ấy, người mình ở Pháp gặp nhau đều nói độc lập, tự quyết, đều nói đến Nguyễn Ái Quốc. Chính cái tên Nguyễn Ái Quốc đã có sức hấp dẫn kỳ lạ” (Vũ Anh, 1960, tr.72). Sự kiện này đã có tác động to lớn, động viên khích lệ tinh thần yêu nước, đánh thức tinh thần đấu tranh của nhân dân trong nước đang sống trong giai đoạn đen tối nhất dưới chế độ thực dân Pháp cai trị kể từ sau thất bại của các phong trào yêu nước diễn ra cuối thế kỷ 19.

- Những hoạt động của Nguyễn Ái Quốc và những nhà yêu nước Việt Nam cùng Bản yêu sách của nhân dân An Nam đã khẳng định với thế giới và các đế quốc rằng: Dù là một dân tộc nhỏ bé đang sống trong cảnh đô hộ thực dân phong kiến nhưng họ vẫn luôn giữ vững ý chí đấu tranh vì quyền lợi tự do

của dân tộc mình. Đây là tiếng chuông báo hiệu cho cả thế giới biết rằng một dân tộc nhỏ bé đang vươn mình trở dậy và hoàn toàn có thể làm nên điều kỳ diệu, giải phóng dân tộc mình thoát khỏi ách đô hộ của thực dân đế quốc nếu biết đoàn kết lại và dưới sự lãnh đạo của một đảng Mác xít chân chính, một lãnh tụ thiên tài như Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh.

Bản yêu sách của Nhân dân An Nam và Việt Nam yêu cầu ca là một dấu mốc đánh dấu quá trình dẫn thân vào những hoạt động yêu nước và đi tìm con đường cứu nước, giải phóng dân tộc của Nguyễn Ái Quốc ở nước ngoài. Chính từ đây, thế giới bắt đầu biết đến một người thanh niên ở một dân tộc nhỏ bé nhưng vô cùng can đảm, thông minh và đầy tài năng sẽ là người đem đến nguồn ánh sáng và đặt nền móng cho cách mạng Việt Nam.

Bản thân Nguyễn Ái Quốc sau sự kiện này đã giúp Người thấu hiểu hơn bản chất của bọn thực dân đế quốc. Người đã rút ra cho mình và cho cách mạng Việt Nam một bài học sâu sắc là: “Muốn được giải phóng các dân tộc chỉ có thể trông cậy vào mình, trông cậy vào lực lượng của bản thân mình” (Trần Dân Tiên, 1975, tr.33). Cùng với chính quá trình hoạt động không ngừng nghỉ và tiếp cận với nhiều nguồn tri thức lý luận mới về con đường giải phóng dân tộc, đặc

biệt là con đường cách mạng tháng Mười Nga đã giúp Nguyễn Ái Quốc xác định được con đường đúng đắn cho dân tộc Việt Nam.

5. Kết luận

Bản yêu sách của Nguyễn Ái Quốc và những nhà yêu nước Việt Nam gửi đến Hội nghị hòa bình Versailles đã thể hiện sâu sắc tinh thần yêu nước, mục đích con đường cách mạng của Người. Độc lập tự do là quyền thiêng liêng, bất khả xâm phạm của tất cả các dân tộc, suốt cuộc đời của Người đã đấu tranh cho chân lý đó. Người đã từng nói: Cái mà tôi cần nhất trên đời là: Đồng bào tôi được tự do, Tổ quốc tôi được độc lập.

Tư tưởng nổi bật của Bản yêu sách là đấu tranh, lên án, tố cáo, vạch trần chế độ cai trị, hà khắc của bọn thực dân ở các nước thuộc địa, đòi chúng phải thay đổi chế độ cai trị theo sắc lệnh tên toàn quyền bằng Hiến pháp và pháp luật, thực hiện mọi người đều bình đẳng trước pháp luật. Điều đó chứng tỏ tư tưởng xây dựng một nhà nước pháp quyền ở Việt Nam của Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh được hình thành từ rất sớm. Đã 100 năm trôi qua, song những tư tưởng của Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh trong Bản yêu sách và Việt Nam yêu cầu ca vẫn còn nguyên giá trị, đã và đang được Đảng, Chính phủ và Quốc hội vận dụng vào xây dựng Nhà nước pháp quyền XHCN Việt Nam hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Hồ Chí Minh toàn tập (Tập 2). (2011). Hà Nội, Việt Nam: NXB. Chính trị Quốc gia.
- Hồ Chí Minh toàn tập (Tập 2). (2011). Hà Nội, Việt Nam: NXB. Chính trị Quốc gia.
- Thai Hân (2017). Nhìn lại bản yêu sách của nhân dân An Nam đối với sự nghiệp cách mạng của dân tộc Việt Nam. *Trang báo sinh viên đại học An Giang*
- Trần Dân Tiên. (1975). *Những mẩu chuyện về đời hoạt động của Hồ Chủ Tịch*. Hà Nội, Việt Nam: NXB. Sự thật.
- Trương Minh Tuấn và nnk. (2007). *117 chuyện kể về tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh*. Hà Nội, Việt Nam: NXB. Sự thật.
- Vũ Anh. (1960). *Bác Hồ (Hồi ký)*. Hà Nội, Việt Nam: NXB. Văn học.